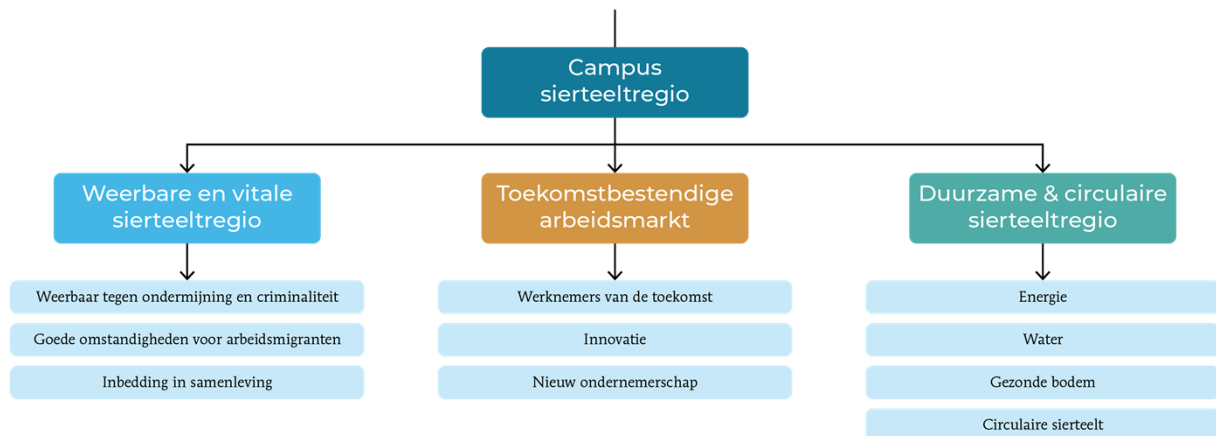

Regiodeal bloeiende sierteeltregio

Pijler 1: Een weerbare en vitale sierteeltregio

Weerbare en vitale sierteeltregio

Weerbaar tegen ondermijning en criminaliteit

- 1 Procesbegeleiding transitie productiegebieden
- 2 Project Weerbare sierteelt

Goede omstandigheden voor arbeidsmigranten

- 1 Huisvesting en sociale omstandigheden verbeteren
- 2 Handhaving misstanden en arbeidsmigranten

Inbedding in de samenleving

- 1 Historisch en cultureel perspectief
- 2 Showcase groen in eigen stad en dorp

Programmalijn 1: Weerbaar tegen ondermijning en criminaliteit

De sterke exportpositie, grote hoeveelheid lokale ondernemers en efficiënte internationale logistiek maakt dat de sierteeltsector kwetsbaar is voor ondermijning en criminaliteit. Weerbaarheid is cruciaal. De reeds genomen initiatieven schalen we verder op om effectiever te kunnen zijn.

- Kerndoel: De sierteeltregio is weerbaarder tegen ondermijning en criminaliteit.
- Kansrijke projecten:
 - **Procesbegeleiding transitie productiegebieden.** Beoogde resultaat: Goede procesbegeleiding waarin ruimtelijk-economische ontwikkeling van productiegebieden samengaat met verduurzaming, het vergroten van biodiversiteit en het beter aansluiten/inbedden van de productiegebieden in de omgeving.
 - **Project weerbare sierteelt.** Beoogde resultaat: Opscaling van het samenwerkingsproject Weerbare Sierteelt naar de gehele regio en met nauwere betrokkenheid van andere partijen uit de regio, zoals exporteurs en transport.

Programmalijn 2: Goede omstandigheden voor arbeidsmigranten

De commissie Roemer heeft belangrijke aanbevelingen gedaan voor het omgaan met arbeidsmigranten. In de sierteeltregio speelt dit vraagstuk prominent. Wij leggen de focus voor de korte termijn op menswaardigheid, leefbaarheid en veiligheid. In hechte samenwerking met ondernemers, arbeidsmigranten en onze lokale samenlevingen. Deze programmalijn is nadrukkelijk

verbonden met de toekomstige arbeidsmarkt waar we inzetten op een aantrekkelijke arbeidsmarkt en robotisering waardoor de behoefte aan laagwaardige arbeid op de middellange termijn gereduceerd wordt. Binnen die context creëren we goede omstandigheden voor arbeidsmigranten.

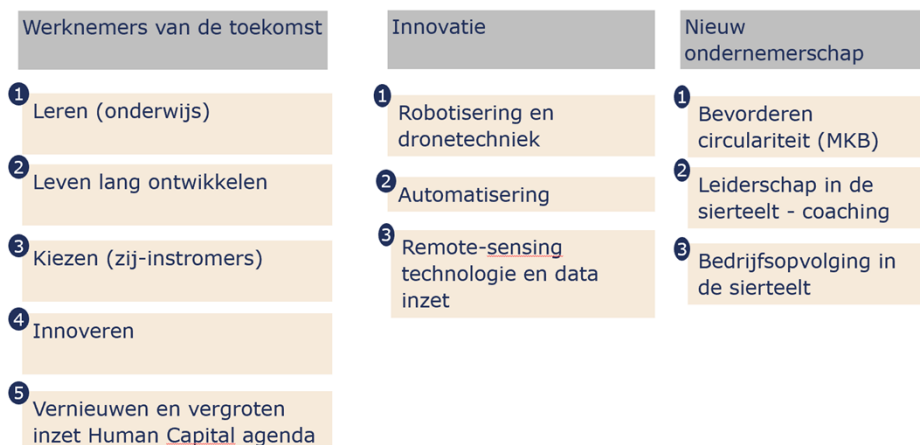
- Kerndoel: De sierteeltregio creëert betere werk- en leefomstandigheden voor arbeidsmigranten.
- Kansrijke projecten:
 - Huisvesting en sociale omstandigheden verbeteren. Beoogde resultaten:
 - Inventarisatie en realisatie van benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten en de daadwerkelijke realisatie ervan;
 - Huisvesting van arbeidsmigranten in de regio laten voldoen aan de meest recente regelgeving en het keurmerk voor huisvesting (SNF);
 - Realisatie van gerichte acties om de duurzame inzetbaarheid van arbeidsmigranten te verbeteren, denk aan voorlichting, sociale begeleiding en creëren van activiteiten buiten werktijd.
 - Handhaving misstanden en arbeidsmigranten. Beoogde resultaten:
 - Versterking van de capaciteit om misstanden met arbeidsmigranten aan te pakken;
 - De daadwerkelijke handhaving van misstanden met arbeidsmigranten.
 - Een versterkte regionale samenwerking zodat er in de hele sierteeltregio dezelfde eisen gesteld worden aan huisvesting en integratie en intensief samengewerkt wordt op handhaving en het tegengaan van misstanden.

Programmalijn 3: Inbedding in de samenleving

De sierteelt is de trots van de regio. Verbinding met de lokale samenlevingen is van levensbelang. Alleen die symbiose maakt de sierteeltregio van de toekomst mogelijk. Dagelijkse zichtbare en voelbare verbinding gaat niet vanzelf, moet opgebouwd, vernieuwd en in stand gehouden worden.

- Kerndoel: De sierteelt levert een positieve bijdrage aan de samenleving en het gebied als geheel.
- Kansrijke projecten:
 - Historisch en cultureel perspectief. Beoogde resultaten:
 - Een zichtbaar verhaal van de sierteelt (bloemen, bollen en bomen) naar eigen inwoners;
 - Meer samenhang in het toeristisch aanbod, door historie te verbinden met moderne technologieën;
 - Een duurzamer toeristisch concept met een betere balans tussen inwoners en toerisme in de regio.
 - Showcase groen in eigen stad en dorp. Beoogde resultaten:
 - Daadwerkelijke vergroening en verduurzaming van dorpen en steden (en productiegebieden) in en buiten de sierteeltregio door onder andere verbinding met en verbreding van het bestaande programma Groene en Gezonde Stad (www.groenegezondestad.nl)
 - Kennisontwikkeling om deze vergroening en verduurzaming mogelijk te maken.

Toekomstbestendige arbeidsmarkt

Programmalijn 1: Werknemers van de toekomst

De sierteeltregio wil goede en gemotiveerde werknemers weten te behouden en aan zich weten te binden (werven). We betrekken daarbij ook kwetsbare doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt. Dit begint in een heel vroeg stadium. Een zaadje wordt immers al geplant als kinderen op de basisschool zitten en in aanraking komen met de sierteelt. Wij willen met de onderwijsinstellingen scholieren en studenten boeien door ze uit te nodigen bij bedrijven langs te gaan en ze een innovatief en aantrekkelijk curriculum aan te bieden, door het werk zelf te doen en te ervaren. Daarmee krijgen zij inzicht in de diverse (loopbaan)mogelijkheden die de sierteelt rijk is. Dat willen wij ook doen voor zij-instromers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We werken hiermee de doelen uit van o.a. de MBO werkagenda van het Ministerie van OCW.

- Kerndoel: De sierteeltregio weet (potentiële) werknemers beter te boeien voor en te binden aan de sierteelt (in het bijzonder jongeren, zij-instromers en mensen met een afstand tot arbeidsmarkt).
- Kansrijke projecten:
 - Leren (onderwijs). Beoogde resultaten: Een geactualiseerd, contextrijk en vraaggericht aanbod van groene (teelt), grijze (logistiek) blauwe (water) en techniekopleidingen die ten dienste staan van de sierteelt en waarin ook kwetsbare doelgroepen in de arbeidsmarkt ingezet kunnen worden.
 - Leven lang ontwikkelen (LLO). Beoogde resultaat: Het ontwikkelen van LLO-instrumentarium en het werken aan een LLO-cultuur waarbij in de sierteeltregio flexibel maatwerkonderwijs wordt geleverd en waarmee werknemers en werkzoekenden ook innovatieve aanpakken t.b.v. de verduurzaming van het sierteeltcluster toe kunnen passen en uit kunnen voeren.
 - Innoveren. Beoogde resultaat: Een toekomstbestendig en actief samenwerkingsverband tussen onderwijs- en onderzoeksinstituten op PO, VO, MBO, HBO en universitair niveau, ondernemers en overheid waarin samengewerkt wordt aan vraaggerichte innovatie in het onderwijsaanbod door cross-overs, kennisuitwisseling en vermeerdering met behulp van ontmoeting, smart farming dagen, hackatons, masterclasses, seminars en webinars.
 - Vernieuwen en vergroten inzet Human Capital Agenda. Beoogde resultaten: Het creëren van een vernieuwde versterkte en vraaggerichte Human Capital aanpak vanuit het bedrijfsleven georiënteerd (werken aan vraagarticulatie), waarin aan de behoefte uit het bedrijfsleven kan worden voldaan en die gericht is op innovatie, robotisering, techniek en verduurzaming.

Programmalijn 2: Innovatie

De sierteeltregio wil een broeiplaats voor (jong) talent en kennisontwikkeling en kennisdeling zijn. Om het innovatiepotentieel van de regio optimaal te benutten is een goede aansluiting nodig op onderwijs en onderzoek. Niet alleen onderzoek en onderwijs gericht op de 'groene' sector, maar ook op technologie, data, logistiek en marketing. Immers, (jong) talent met deze kennisgebieden in combinatie met specialisten uit de sector kunnen tot innovatieve oplossingen komen. Zo creëren wij kansen om voorop te lopen in de transitie van dit moment: circulariteit, energie, digitaal en water. Buiten innovatieve oplossingen voor onze opgaven, willen wij de sierteelt ook aantrekkelijker maken voor (toekomstige) werknemers en als proeftuin voor de wetenschap. We willen als één regio naar buiten treden en een waardevolle partner en intermediair voor kennisinstellingen, ondernemers en onderwijs zijn ten behoeve van een circulaire en leefbare Greenport regio. In deze programmalijn leggen we daarom ook uitdrukkelijk de verbinding met pijler 3 (Een duurzame en circulaire sierteeltregio).

- Kerndoel: In onze regio komen de sierteelt, onderwijs- en kennisinstellingen tot meer innovatie en kennisontwikkeling.
- Kansrijke projecten:
 - Verbinden van kennisintensieve sectoren. Betreft het leggen van verbindingen tussen NL Space Campus, ESA-ESTEC, Unmanned Valley en Greenport/Flower Science. Beoogd resultaat: Nieuwe kennis vertaalt zich in kansrijke investeringsplannen en werkgelegenheid. Innovatie is nodig om als regio mee te kunnen bewegen met landelijke en provinciale ontwikkelingen op gebieden als energietransitie, circulaire economie en digitalisering.
 - Robotisering en dronetechniek. Beoogde resultaat: Een verhoogde robotiseringsgraad en toenemend gebruik van nieuwe technieken zoals drones door huidige projecten met o.a. Robohouse van de TU Delft op te schalen en nieuwe stappen te nemen in de ontwikkeling en implementatie van robots in de sierteelt.
 - Remote-sensing technologie en data inzet. Beoogde resultaten: Opschaling van het project 'Remote Sensing voor Sierteelt' van Greenport Duin- en Bollenstreek met Unmanned Valley
 - Innovatiefonds Sierteelt. Beoogd resultaat: het vergelijkbaar met SIGN in de glastuinbouw opzetten van een innovatiefonds voor de sierteelt waarmee kansrijke innovaties worden aangejaagd, versneld en opgeschaald. Er liggen veel kansrijke plannen maar het ontbreekt aan middelen en gecoördineerde inzet om deze een fase verder te brengen waardoor innovatie nu soms moeizaam van de grond komt.

Programmalijn 3: Nieuw ondernemerschap

Wij willen dat de sierteeltregio een aantrekkelijk werkgever is voor nieuwe en huidige werknemers in de regio. Wij willen tuinbouwbedrijven daarom ondersteunen in het maken van strategische keuzes en het concreet vertalen van deze keuzes naar toekomstbestendige bedrijfsmodellen. Denk bijvoorbeeld aan de inzet van goede wervingstools, het bieden van doorgroeimogelijkheden en het borgen van goede arbeidsvoorwaarden die een gezonde werk-privé balans stimuleren.

- Kerndoel: Het sierteeltcluster is toekomstbestendiger door brede welvaart meer in bedrijfsstrategieën centraal te stellen.
- Kansrijke projecten:
 - Bevorderen circulariteit (MKB). Beoogde resultaten: Het vergroten van het circulaire denken van ondernemers door het aanbieden van workshops, scans bij bedrijven, 'ambassadeurs' training voor adviseurs van bedrijven, webinars en netwerkbijeenkomsten.
 - Leiderschap in de sierteelt (coaching). Beoogde resultaten: Ontwikkeling van nieuw leiderschap in het sierteeltcluster op het gebied van verbinding met de samenleving, toekomstbestendige arbeidsmarkt en duurzaamheid en circulariteit door middel van het ontwikkelen van een leiderschapsprogramma met toonaangevende instituten als Nyenrode, Erasmus Universiteit en WUR.

- Bedrijfsopvolging in de sierteelt. Beoogde resultaten: Creëren van begeleiding en training van leiderschap op het gebied van bedrijfsopvolging door middel van een programma gericht op o.a. ondernemingsplannen maken, inrichten van managementstructuur, betrekken van medewerkers bij de toekomst van de onderneming samen met o.a. de OndernemersAcademy.

Pijler 3: Een duurzame en circulaire sierteeltregio

[afbeelding ontbreekt]

Programmalijn 1: Energie

Energie is een schaars goed. De energievraag is groter dan het aanbod en dat vraagt andere oplossingen. Het verminderen van de energievraag, het regionaal creëren van een eigen energienetten en het opwekken van duurzame energie wordt daarom nog belangrijker. De inzet van Geothermie moet verder ontwikkeld worden. Ook verkennen we nieuwe technologieën voor een maximaal rendement van de opgewekte energie.

- Kerndoel: Het sierteeltcluster stoot minder CO2 en andere schadelijke stoffen uit naar lucht en bodem
- Kansrijke projecten:
 - Smart grid in Boskoop. Beoogde resultaten: het door creëren van een smart grid in het sierteeltcluster Boskoop uitbalanceren en daarmee sterk reduceren van de energievraag op het net. Dit draagt fors bij aan het verminderen van netcongestie. Dit smart grid wordt verbonden met eigen opwek van energie.
 - Geothermie. Beoogde resultaten: Het verkennen van de rol van gemeenten en het ontwikkelen van een bronnenstrategie ten behoeve van duurzame collectieve warmte.
 - Warmtenetten op gebiedsniveau. Beoogde resultaten: **PM aanvullen**
 - CO2-vastlegging. Beoogde resultaten: **PM aanvullen**
 - Logistieke hub. Beoogde resultaten: Een gecentraliseerde hub die data van logistiek en transport beheert en coördineert en inzichtelijk maakt in een webbased-platform. Waardoor minder vervoersbewegingen nodig zijn.

Programmalijn 2: Water

De druk op het bodem- en watergebruik in de regio is gigantisch. Grootschalige bodemafdekking voor woningbouw, industrie en infrastructuur zorgt voor problemen met de waterafvoer en veroorzaakt hittestress in versteende gebieden. Er is sprake van grootschalige bodemdaling, verdroging, verzilting, een toename van CO2-emissies, bodemverdichting en afname van organische stof en biodiversiteit in bodems. En daarmee ook in een sterke afname van biodiversiteit bovengronds en in het water. Hogere temperaturen zorgen voor een snellere veenaafbraak en sterker uitzakkende grondwaterstanden. Verzilting van het water is op dit moment al een grote bedreiging en die neemt alleen nog maar toe; met alle gevolgen voor alles en iedereen. De kwaliteit van het oppervlaktewater is onder de normen (KRW).

- Kerndoel: Het sierteeltcluster wordt zelfvoorzienend in haar waterbehoefte tijdens droogte, voldoet aan de KRW en schakelt maximaal over naar regeneratief bodembeheer.
- Kansrijke projecten:
 - Pilot schoonwatervoorziening. Beoogde resultaten: Het onderzoeken van de mogelijkheden van zuivering en opslag van water door middel van o.a. een pilotinstallatie waarmee water van de containervelden gezuiverd wordt en gewerkt wordt aan een zuiveringsconcept voor de toekomst.
 - (Ondergrondse) wateropslag. Beoogde resultaten: Het creëren van grootschaliger (deels ondergrondse) wateropslagfaciliteiten waarmee een circulaire schoonwatervoorziening ontstaat (pilot in de greenport Boskoop).

- Verbeteren waterkwaliteit. Beoogde resultaten: het door middel van het terugdringen van gebruik en emissie van gewasbeschermingsmiddelen, de reductie of zuivering van meststoffen (fosfaat) en andere milieuvreemde stoffen en investeringen van o.a. de BOOT-lijst verbeteren van de waterkwaliteit in de regio. Hierbij wordt ook participatieve monitoring als instrument ingezet.
- Verbeteren Biodiversiteit: Beoogde resultaten: Het creëren van een gezond ecosysteem in de sloten, en een vergroting van de kwaliteit van de groenblauwe dooradering van de sierteeltregio.

Programmalijn 3: Gezonde bodem

Voor een toekomstbestendige regio is nodig dat we bodem- en watersturend werken. In dit project zetten we in op duurzaam bodemgebruik en dus alternatieven voor veen. We richten ons op een veenvrije toekomst. Daarbij zetten we in op regeneratieve sierteelt waarbij de biodiversiteit wordt vergroot, vruchtbare bodemgrond wordt gecreëerd, CO2 opvangt in plaats van uitstoot plaatsvindt, vervuiling uit wordt gebannen, en afval wordt geminimaliseerd.

- Kerndoel: Het creëren van de basis voor een veenvrije toekomst en de omslag naar regeneratieve sierteelt.
- Kansrijke projecten:
 - Regeneratieve landbouw. Beoogde resultaat: Ondersteunen ondernemers en start-ups in onderzoek en uitvoering van regeneratieve landbouw. Beoogd resultaat: De levensdragende capaciteit (in biodiversiteit, maar ook kwaliteit van het leven) van landbouwplekken en bodem wordt doorlopend vergroot.
 - Pilots veenvervanging. Beoogde resultaten: Het versnellen van (kennis van) circulaire verwerkingsmethoden van o.a. bermgras (Biochar), koeienontlasting en Miscanthus ten behoeve van veenvervanging. We sluiten aan bij lopende projecten zoals ook 'Closing the Circle'.
 - Teeltgrond verbetering. Beoogde resultaten: **PM aanvullen**

Programmalijn 4: Circulaire sierteelt

We willen in onze regio voluit bijdragen aan een circulair Nederland. In lijn met het Nationaal Programma Circulaire Economie NPCE en Circulair Zuid-Holland willen we lopende programma's intensiveren en nieuwe initiatieven nemen om duurzamer te werken en circulaire ketens te creëren. In de aan te pakken stromen staat de gestructureerde toepassing van de R-ladder centraal: R1: Refuse, Rethink R2: Reduce, R3: Re-use, en R4: Repair, Refurbish, Remanufacture, en Repurpose. We zetten in op in ieder geval plastics, organische reststromen en logistieke bewegingen. We betrekken actief de omgeving bij het inzetten en versnellen van circulariteit bij onder andere GFT van huishoudens.

- Kerndoel: Het sierteeltcluster minimaliseert klimaat- en milieubelasting als gevolg van het productieproces, het gebruik van verpakkingen en verwaardigt organische reststromen (o.a. GFT)
- Kansrijke projecten:
 - Plastics en verpakkingen. Beoogde resultaten: Het opschalen en versnellen van de al ingezette (keten)aanpak om plastics en verpakkingen te verminderen, vervangen en te hergebruiken gericht op een volledig circulaire keten.
- Living Lab Waddinxveen: met bedrijven, inwoners, overheid en wetenschap werken aan circulaire keten van organische bio-based groene reststromen
- Living Lab B7: Met boeren, bewoners, bezoekers en beleidsmakers werken aan een betere biodiversiteit in de Duin- en Bollenstreek.
 - Grondstofketens op basis van natuurlijke reststromen. Beoogde resultaten: Het verbinden, versnellen en vergroten van een circulaire waardeketen rondom natuurlijke reststromen